

УДК 378.147:373

Волосянська Наталія, Опачко Магдалина

ПІДГОТОВКА МЕНЕДЖЕРА ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

У статті розкрито сутність і зміст організації освітньо-виховного процесу у дошкільному закладі. Проаналізовано сучасні вимоги до організації освітньо-виховного процесу у дошкільному закладі та визначено в цьому контексті актуальні напрями підготовки фахівців у сфері організації дошкільної освіти.

Показано, що готовність до організації освітньо-виховного процесу у дошкільному закладі передбачає формування у майбутніх фахівців умінь реалізувати організаційну функцію у напрямках: організаційно-дидактичному, організаційно-гральному, організаційно-розвивальному, організаційно-змістовому, організаційно-технологічному, організаційно-інтегративному, організаційно-діагностичному, організаційно-самоактуалізаційному.

***Ключові слова:** дошкільна освіта, організатор дошкільної освіти, освітньо-виховний процес, напрями підготовки.*

Постановка проблеми. Співвідносні соціально-економічні перетворення, що відбуваються в країні, ставлять нові вимоги до якості професійної підготовки майбутніх фахівців, до рівня розвитку їхньої готовності щодо виконання професійних завдань, до змісту професійної освіти, що в свою чергу зумовлює необхідність розробки теоретичних і методичних основ формування самостійної, ініціативної, творчої особистості, яка здатна до професійного самовизначення.

Слід зазначити, що підготовка сучасних фахівців для дошкільної освіти здійснюється в умовах освітньої реформи «Нова українська школа», важливим завданням якої є забезпечення наступності між ланками освіти: гармонійний розвиток особистості дитини у період дошкільного дитинства та старту шкільного життя – основа подальшого її успіху в умовах безперервної освіти впродовж дорослого життя.

На думку педагогів (Г. Беленька, А. Богуш, Н. Гавриш, Н. Кот, К. Крутій), успіх діяльності освітніх закладів, зокрема дошкільних, залежить від рівня фахової компетентності та професійної майстерності педагогічного колективу. Не менш важливим для успішної діяльності закладу дошкільної освіти є компетентність педагогів-менеджерів, педагогів-методистів, що забезпечують організаційно-управлінський супровід діяльності дошкільного закладу.

Аналіз досліджень і публікацій. Сьогодні існують зарубіжні й вітчизняні дослідження, в яких розкрито окремі аспекти підготовки менеджера в системі дошкільної освіти, спрямовані на: формування

прогностичних знань і вмінь студентів педагогічних факультетів спеціальність «Початкове навчання» (М. Севастюк); психологічні засади підготовки керівників загальноосвітніх навчальних закладів до прогностичної діяльності (Д. Прасол); формування в майбутніх педагогів прогностичного компонента професійної діяльності (В. Демидова); педагогічне прогнозування у системі неперервної педагогічної освіти: методологія, теорія, практика (А. Присяжна); прогнозування в галузі освіти як науко-педагогічна проблема (О. Рождественський). Але проблема організації освітньо-виховного процесу у дошкільному закладі в літературі висвітлюється епізодично. Вона представлена досвідом роботи методичних кабінетів.

З іншого боку, система навчання у вищій школі має враховувати запит суспільства на професійно компетентних фахівців, що передбачає формування середовища контекстного типу, сприятливого для розвитку професійних і особистісних якостей студентів [1]. Тому підготовка організаторів дошкільної освіти пов'язана із формуванням у магістрів сукупності компетентностей, які забезпечують успішність і ефективність у допрофесійній діяльності. Вона передбачає володіння магістрів навичками з тих видів діяльності, що входять у структуру менеджменту: проектування, моделювання, організацію та управління, діагностування (в тому числі і моніторингова діяльність). Таким чином підготовка майбутніх менеджерів дошкільної освіти до організації освітньо-виховної діяльності є одним із важливих завдань, що стоять перед вищою школою.

Отже актуальність обраної для дослідження проблеми впливає із суперечностей між:

- об'єктивними вимогами суспільства в сучасних, спрямованих на євроінтеграцію реаліях і суб'єктивними утрудненнями, пов'язаними із стереотипним мисленням студентів, традиційними підходами до процесу навчання у вищій школі;

- потребою у поглибленні здійсненого студентом вибору напряму підготовки у вищій школі в контексті професіоналізації та переважаючою орієнтацією системи навчання у виші на пріоритет теоретичних знань;

- потребою у забезпеченні принципу організації навчання у вищій школі: «*Вчитись потрібно не дисципліні, а фаху*», та консервативністю у проектуванні змісту кожної навчальної дисципліни у контексті виділення її фундаментального внеску у загальну професійну освіту;

- традиційною системою підготовки студентів та індивідуально-творчим характером діяльності організатора дошкільної освіти тощо.

Мета дослідження полягає у розкритті сутності і змісту організації освітньо-виховного процесу у дошкільному закладі та визначенні актуальних напрямів у підготовці майбутніх магістрів спеціалізації «Організація дошкільної освіти».

Виклад основного матеріалу. Організація освітньо-виховного процесу у дошкільному навчальному закладі здійснюється відповідно до Закону

України «Про дошкільну освіту» і спрямована на реалізацію основних завдань розвитку і формування освітнього середовища дошкільного закладу. Зміст освітньо-виховного процесу в дошкільному навчальному закладі визначається Базовим компонентом дошкільної освіти і реалізується відповідно до програм розвитку, навчання, виховання дітей «Дитина», «Малятко», «Українське дошкілля», «Дитина в дошкільні роки», «Зернятко», що рекомендовані Міністерством освіти і науки України [8]. Допускається одночасне використання варіативних програм, визначених Переліком програм, підручників та навчальних посібників, рекомендованих МОН. Рішення про вибір програми обговорюється та схвалюється педагогічною радою закладу. Відповідно до Положення про дошкільний навчальний заклад, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.03.03 № 305, навчальний рік у ньому розпочинається 1 вересня і закінчується 31 травня. Діяльність дошкільного освітнього закладу регламентується планом роботи на рік, що схвалюється педагогічною радою закладу, затверджується його керівником і погоджується з відповідним органом управління освітою.

Варто відзначити, що у освітньо-виховному процесі дошкільного навчального закладу використовуються такі основні форми організації дітей: спеціально організована навчальна діяльність (заняття), ігри, самостійна діяльність дітей (художня, рухова, мовленнєва, ігрова, трудова, дослідницька та ін.), індивідуальна робота, спостереження, екскурсії, походи, свята та розваги, гуртки тощо [1]. Вони можуть бути організовані фронтально, підгрупами, індивідуально залежно від віку дітей, педагогічної мети, матеріально-технічного забезпечення закладу, професійної майстерності педагога.

Основною формою організованої навчальної діяльності дітей дошкільного віку є заняття з різних розділів програми (тематичні, комплексні, комбіновані, інтегровані, домінуючі тощо). Під час складання розкладу занять необхідно враховувати їх домінуюче навантаження на дитину (психічне, фізичне, емоційне), передбачати раціональне чергування видів діяльності: (розумова, рухова, практично-прикладна) на кожному з них та доцільне використання місць для проведення занять (зокрема, спортивної та музичної зали, студійних кімнат, плавального басейну, ігрового, спортивного майданчика, квітника тощо). Організована навчальна діяльність дітей у формі занять планується переважно у першу половину дня. В окремих випадках допускається проведення деяких занять у другій половині дня. Це може стосуватися занять з фізичної культури (зокрема з плавання), образотворчої діяльності в групах дітей старшого дошкільного віку. Елементи навчальної діяльності включаються також до інших форм роботи з дітьми (ігри, самостійна діяльність, індивідуальна робота, спостереження, чергування тощо).

Аналіз сутності і змісту організації освітньо-виховної діяльності у дошкільному закладі уможливорює виокремлення низки актуальних напрямів у підготовці магістрів з організації дошкільної освіти.

Організаційно-дидактичний. У практиці підготовки магістрів дошкільної освіти важливо використовувати завдання із ТРВЗ (теорії розв'язання винахідницьких завдань), експериментально-дослідницької діяльності, проблемно пошукові ситуації, проектної діяльності та інші методи і прийоми, що ефективно використовуються в сучасній дидактиці. У змісті педагогічної практики магістрів варто передбачити можливість засвоєння досвіду поєднання вербальних, наочних і практичних методів, продуктивним видам діяльності, в яких дошкільник здатен до самовираження і самореалізації (малювання, ліплення, конструювання, художня праця), а також мовленнєвій, руховій, музичній діяльності. З урахуванням різного рівня інтелектуального розвитку, відмінностей у спрямованості пізнавальних інтересів окремих дітей доцільно диференціювати роботу з ними на заняттях та у повсякденному житті, об'єднуючи дітей у підгрупи та добираючи для кожної з них навчальний матеріал різного змісту, складності та відповідні методи і прийоми.

Організаційно-гральний. З огляду на те, що провідною у дошкільному віці є ігрова діяльність, гра широко використовується у освітньо-виховному процесі дошкільного навчального закладу як самостійна форма роботи з дітьми та як ефективний засіб і метод розвитку, виховання і навчання в інших організаційних формах. Пріоритет варто надавати творчим іграм (сюжетно-рольові, будівельно-конструктивні, ігри-драматизації та інсценівки, ігри з елементами праці та художньо-творчої діяльності) та іграм з правилами (дидактичні, інтелектуальні, рухливі, хороводні тощо). Йдеться про набуття магістрами дошкільної освіти досвіду організації різних видів ігор з урахуванням віку дітей, їхніх ігрових інтересів, місця гри в режимі дня, місця проведення, змісту попередніх і наступних форм роботи, сезонних умов, ступеня фізичного та інтелектуального навантаження на дітей.

Організаційно-розвивальний. Освітнє середовище сучасного освітнього закладу організовується у відповідності до вимог створення особистісно-розвивального простору. Орієнтація освітньо-виховного процесу в сучасному дошкільному закладі на розвиток дитячої особистості надає особливої ваги таким формам організації життєдіяльності дошкільника, як його самостійна діяльність та індивідуальна робота з ним. Самостійна діяльність дітей організовується в усіх вікових групах щодня в першій та другій половині дня. Протягом дня поєднуються різні за змістовою спрямованістю її види: художня, рухова, мовленнєва, ігрова, трудова, дослідницька та інші, поступово залучаються до участі в них всі діти цієї групи. Зміст та рівень самостійної діяльності дітей залежать від їхнього досвіду, запасу знань, умінь і навичок, рівня розвитку творчої уяви, самостійності, ініціативи, організаторських здібностей, а також від наявної матеріальної бази та якості педагогічного керівництва. Організоване проведення цієї форми роботи забезпечується як безпосереднім, так і опосередкованим керівництвом з боку вихователя. Індивідуальна робота з дітьми як самостійна організаційна форма проводиться з дітьми всіх вікових

груп у вільні години (під час ранкового прийому, прогулянок тощо) в приміщеннях і на свіжому повітрі.

Гуртки (студії, секції) є додатковою організаційною формою освітнього процесу. Можливе різне профільне спрямування гуртків: естетичного циклу (образотворчої діяльності, художньої праці, гри на музичних інструментах, хореографічні, вокальні, театральні), спортивні (гімнастики, акробатики, ритмічної гімнастики, плавання, настільного тенісу тощо), іноземної мови та ін. Вони організуються з урахуванням інтересів та здібностей самих вихованців, запитів батьків, наявних матеріальних умов та кадрового забезпечення. Зміст гурткової роботи визначається авторськими програмами, які складаються керівниками гуртків на основі власної педагогічної діяльності, вивчення досвіду інноваційної діяльності, обов'язково узгоджується з освітньою програмою, затвердженою МОН України, за якою працює заклад і відображається у річному плані роботи.

Організаційно-змістовий. У практичній підготовці магістрів спеціальності «Організація дошкільної освіти» варто також звертати увагу на змістове наповнення освітнього процесу. В цьому контексті слід орієнтуватися на систему актуальних виховних завдань, які забезпечують комплексний підхід до формування цілісної дитячої особистості: фізичне, розумове, естетичне, моральне, трудове виховання. Одним із важливих завдань є виховання екологічної культури у дошкільників. Його розв'язання здійснюється у таких напрямках: формування реалістичних уявлень про явища природи, елементи екологічного світорозуміння, розвиток позитивного емоційно-ціннісного, дбайливого ставлення до природного довкілля, прищеплення практичних вмінь доцільного природокористування. Ознайомлення дітей з природою передбачає врахування регіональних специфічних природно-географічних особливостей. У підготовці магістрів дошкільної освіти варто звертати увагу на розширення і поглиблення власних знань і знань дітей про природу, побут, культуру, етнічні традиції своєї місцевості.

Організаційно-технологічний. Оскільки комп'ютер розглядається як один із сучасних засобів інтелектуального розвитку дітей, то організаційно – технологічний напрям у підготовці магістрів дошкільної освіти передбачає ознайомлення із особливостями використання інформаційно-технологічних засобів у організації освітньо-виховного процесу. У дошкільних навчальних закладах комп'ютерні програми для ігор і занять використовуються з п'яти років, що стає можливим завдяки розвитку у дошкільників цього віку символічної функції мислення. Основними завданнями при цьому виступають: формування у дітей елементарних уявлень про комп'ютер як сучасний технічний засіб, з можливостями його використання в різних сферах життя; озброєння початковими знаннями, вміннями та навичками самостійного володіння комп'ютером для ознайомлення з довкіллям, конструювання, малювання, експериментування тощо; сприяння розвитку передумов теоретичного мислення та інтересу до дій з комп'ютерною

технікою. Слід зазначити, що основи комп'ютерної грамотності та ознайомлення з навколишнім світом за допомогою комп'ютера входить до варіативної частини змісту дошкільної освіти.

Організаційно-інтегративний. Потребами сьогодення продиктована необхідність тісніше інтегрувати родинне і суспільне дошкільне виховання, зберегти пріоритет родинного виховання, активніше залучати родини до участі у освітньо-виховному процесі дошкільного закладу, психолого-педагогічної і медичної самоосвіти. З цією метою у підготовці магістрів дошкільної освіти варто звертати увагу на засвоєння досвіду роботи з батьками. Йдеться про набуття знань та умінь про те, як проводяться батьківські збори, консультації, бесіди та дискусії, «круглі столи», тренінги, вікторини, дні відкритих дверей, перегляди батьками окремих форм роботи з дітьми, гуртки, «школи молодих батьків (бабусь, дідусів)», застосовуються засоби наочної пропаганди (інформаційні бюлетені, батьківські куточки, тематичні стенди, фотовиставки та ін.), залучаються батьки до проведення свят, розваг, походів, екскурсій та ін. При цьому батьки виступають не як експерти чи спостерігачі роботи педагогів, а в ролі їхніх рівноправних партнерів і союзників. Стосунки з ними будуються на засадах відвертості, взаєморозуміння, гуманності.

Організаційно-діагностичний. У організації дошкільної освіти велике значення має діагностика якості та ефективності як освітньо-виховного процесу у дошкільному закладі, так і діагностика окремих видів діяльності вихователів (доцільне і адекватне використання вихователями різних вікових груп дошкільників тих чи інших дидактичних засобів, ігрових методів, розвивальних прийомів), інформаційно-технологічну грамотність та здатність до інтеграційної діяльності у роботі з батьками дошкільників тощо.

Організаційно-самоактуалізаційний. Цей напрям актуалізує сферу професійно-особистісного зростання майбутнього менеджера у системі дошкільної освіти. Він передбачає систематичну діяльність магістрантів із самопідготовки, самоаналізу, самокорекції, саморозвитку, самовдосконалення, тобто самоменеджменту.

Актуальність виокремлених напрямів у підготовці майбутніх організаторів дошкільної освіти передбачає адекватне змістове наповнення навчальних та робочих програм, їх конкретизацію у завданнях педагогічної практики магістрантів, тематиці практичних занять, індивідуально-дослідницьких проектах та завданнях для самостійної роботи.

Висновки. Розкриття сутності і змісту організації освітньо-виховного процесу у дошкільному закладі передбачало аналіз законодавчої та нормативно-методичної бази функціонування дошкільного закладу. Це уможливило розкриття особливостей організації освітньо-виховного процесу у дошкільному закладі та виокремлення актуальних напрямів підготовки магістрів – майбутніх фахівців у сфері організації дошкільної освіти. До актуальних напрямів підготовки віднесено: організаційно-дидактичний, організаційно-розвивальний, організаційно-змістовий, організаційно-

технологічний, організаційно-інтегративний, організаційно-діагностичний, організаційно-самоактуалізаційний.

Перспективи подальших досліджень пов'язані із конкретизацією та змістовим наповненням виокремлених напрямів підготовки магістрів спеціалізації «Організація дошкільної освіти».

Список використаних джерел

1. Актуальні проблеми дошкільної освіти: теорія і практика : навч. посіб. / за заг. ред. проф. С.О. Нікітчиної. Київ : Видавничий дім «Слово», 2014. 368 с.
2. Бех І.Д. Виховання особистості. Київ : «Либідь», 2008. 848 с.
3. Власенко О., Сторожук Т. Особистісно орієнтована спрямованість національних освітніх систем. *Тенденції модернізації національних освітніх систем: збірник наукових праць* / за ред. О.С. Березюк, О.М. Власенко. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 158 с.
4. Гавриш Н. Інтеграція – питання не тактики, а стратегії. *Дошкільне виховання: щомісячний науково-методичний журнал для педагогів і батьків Міністерства освіти і науки України*. 2005. № 4. С. 8–10.
5. Дяченко С.В. Підготовка майбутніх вихователів до формування основ комп'ютерної грамотності старших дошкільників : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Луганськ, 2009. 20 с.
6. Опачко М.В. Суперечності та проблеми розвитку освіти в контексті сучасних філософських концепцій. *Педагогічні інновації у фаховій освіті: зб. наук.праць*. Ужгород: Вид-во Говерла, 2016. Вип. 1 (7). С. 61–67; ISSN 2307-3594.
7. Профіль освітньої програми «Менеджмент у системі дошкільної освіти». URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/en/infocentre/get/15256>>. Загол. з екр. мова укр.
8. Сучасне заняття в дошкільному закладі: навч.- метод. посіб. / за ред. Н.В. Гавриш; авт. кол.: Н.В. Гавриш, О.О. Ліннік, Н.В. Губанова. Луганськ : Альма-матер, 2007. 496 с. С. 11–57.

Волосянская Наталья, Опачко Магдалина

ПОДГОТОВКА МЕНЕДЖЕРА ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ К ОРГАНИЗАЦИИ ВОСПИТАТЕЛЬНО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА

В статье раскрыта сущность и содержание организации образовательно-воспитательного процесса в дошкольном учреждении. Проанализированы современные требования к организации образовательно-воспитательного процесса в дошкольном учреждении и определены в этом контексте актуальные направления подготовки специалистов в сфере организации дошкольного образования.

Показано, что готовность к организации образовательно-воспитательного процесса в дошкольном учреждении предусматривает формирование у будущих специалистов умений реализовать организационную функцию по направлениям: организационно-дидактическому, организационно-игровому, организационно-развивающему, организационно-содержательному, организационно-технологическому, организационно-интегративному, организационно-диагностическому, организационно-самоактуализирующему.

Ключевые слова: *дошкольное образование, организатор дошкольного образования, образовательно-воспитательный процесс, направления подготовки.*

Volosanska Natalia, Opachko Magdalena

PREPARATION OF PRESCHOOL EDUCATION MANAGER TO THE ORGANIZATION OF THE EDUCATIONAL PROCESS

In the article the essence and content of the organization of educational process in a preschool institution is revealed. The modern requirements for the organization of the educational process in a preschool institution are analyzed and the relevant directions of preparation of specialists in the field of preschool education are determined in this context.

It is shown that the readiness for the organization of educational process in a preschool institution implies the formation of skills for future specialists to realize an organizational function in the following areas: organizational-didactic, organizational-game, organizational-developmental, organizational-content, organizational-technological -diagnostic, organizational-actualization.

Keywords: *preschool education, organizer of preschool education, educational process, directions of preparation.*